

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: 13 spørgsmål og svar om Møntunionen

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 2000

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Kommentar: På omslaget : ØMU-afstemning 28. september 2000

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

13

ØMU-AFSTEMNING
28. september 2000

spørgsmål og svar om

Mønt unionen

JurBeregelsen

APRIL 2000

13 spørgsmål og svar om Møntunionen

Indhold:

1. Hvad er ØMU og Euro? side 3
2. Er der penge at spare på gebyrer og priser? side 4
3. Hvor stor er indflydelsen ved at sidde med ved bordet? side 5
4. Får vi lavere rente og økonomiske fordele? side 6
5. Hvad siger EU-bestemmelserne om økonomisk politik? side 7
6. Giver Møntunionen flere eller færre arbejdsløse? side 9
7. Hvad sker der med folkestyret? side 10
8. Hvor meget suverænitet skal afgives? side 12
9. Får vi fælles social- og arbejdsmarkedspolitik? side 12
10. Ender det med en fælles skattepolitik? side 14
11. Får vi Europas Forenede Stater? side 15
12. Kan vi hindre valuta-spekulation? side 17
13. Kan Østeuropa komme med i Møntunionen? side 18

Hvad er ØMU og euro?

Euroen er en ny valuta i Europa. Den blev indført 1. januar 1999. Valutaen blev besluttet med *Maastricht-traktaten* fra 1992 - som den tredje fase af EU's Økonomiske og Monetære Union. Den skulle være en fælles valuta som skulle erstatte alle de enkelte EU-landes egne valutaer. Men ikke alle lande kom med. Grækenland ville gerne, men opfyldte ikke de økonomiske betingelser. Storbritannien og Danmark sagde nej tak allerede da *Maastricht-traktaten* blev udarbejdet, og Sverige ønskede heller ikke den fælles valuta.

Derfor er det kun 11 ud af EU's 15 medlemslande som afskaffer deres nationale valutaer til fordel for euro og cents. De 11 lande kaldes for "ØMU-landene" eller ofte blot *ØMU-land* eller *Euroland*. De er medlemmer af tredje og afsluttende fase af EU's økonomiske og valutारiske union, ofte forkortet til ØMU - Økonomisk og Monetær Union.

Den fuldstændige ØMU i tredje fase er et system som består af forskellige elementer:

1. En fælles valuta.
2. En fælles penge- og valutapolitik.
3. Fælles begrænsninger for hvor meget, de enkelte landes offentlige myndigheder må bruge.
4. Bødebestemmelser hvis et lands finanslov bruger for meget.
5. En fælles centralbank til at styre penge- og valutapolitikken.
6. Et ministerråd med landenes økonomi- og finansministre (Økofin-rådet) til at koordinere den samlede økonomiske politik og rette krav og henstillinger til landene.

Fælles penge fra år 2002

ØMU-systemet er trådt i kraft. Centralbanken virker hver dag under ledelse af Wim Duisenberg som tidligere har været leder af den hollandske nationalbank.

Men ØMU-landene har stadig nationale penge. Det er først den 1. januar år 2002 at de elleve lande afskaffer deres nationale valutaer og går over til kun at handle med euro-penge. Fra 2002 har de tidligere nationale pengesedler og mønter kun værdi for møntsamlere. De vil aldrig mere kunne bruges i butikkerne.

Fra 2002 vil man i de elleve ØMU-lande *kun* kunne betale med euro og cents. Lønnen udbetales i den nye euro. Huslejen betales i euro. Opgørelsen fra pensionskassen vil vise pensionen i euro og cents.

• **Pengepolitik**= virkemiddel en regering bruger til at styre prisen for at låne penge, det vil sige rentens størrelse.

Valutapolitik= styring af valutaens kurs over for omverdenen, opskrivning (revaluering) og nedskrivning (devaluering) kan bruges til at få balance i samhandelen med andre lande.

Monetær Union=en fælles valuta der erstatter alle eksisterende valutaer i de deltagende lande.

Økonomisk Union=et marked hvor det er meningsløst at tale om nationale markeder fordi priserne og konkurrencen er ens. De nationale politiske instrumenter bliver mindre effektive efterhånden som de nationale markeder ophæves. De opgaver politikerne er valgt til at løse, bliver mere uoverkommelige.

Deltagere i Møntunionen er Tyskland, Frankrig, Italien, Spanien, Portugal, Belgien, Holland, Luxembourg, Irland, Østrig og Finland har været med fra starten 1. januar 1999. EU-landene Sverige, Danmark, Storbritannien og Grækenland deltager ikke.

Kursen på 1 euro: 1 euro er lig ca. 7,44 kr.

Hvornår Maastricht- og hvornår Amsterdam-traktat?

Traktaten om Den Europæiske Union, indbefattet Møntunionen, blev indgået i den hollandske by Maastricht i december 1992, og blev derfor kaldt *Maastricht-traktaten*. I 1998 blev der i Amsterdam underskrevet en ny traktat, og de samlede EU-traktater tog navneforandring til *Amsterdam-traktaten*. Rent juridisk

eksisterer ordet Maastricht-traktaten dermed ikke længere. Alligevel bruger vi ordet Maastricht-traktat i denne pjece, fordi det afspejler mere korrekt i hvilken traktat Møntunionen blev fastlagt.

SPØRGSMÅL 2

Er der penge at spare på gebyrer og priser?

Nogle siger som argument for Møntunionen at det bliver lettere at være turist i Europa, når man i en del lande kan nøjes med at betale med euroer. Så vil man kunne slippe for en del af gebyrerne ved at veksle mellem de forskellige møntenheder. Til det kan man sige at det på familiens sommerferie kun er en lille del af budgettet som bruges til vekselgebyrer. Men ikke også bankerne i Møntunions-landene vil vide at tage sig betalt for tjenester som indløsning af checks og meget andet?

Argumentet om vekselgebyrer er konkret, men uden særlig betydning i forbindelse med danskernes stilling til et ja eller nej til euroen. De fleste af de fordele som hævdes, vil danskerne få under alle omstændigheder. På en tur ned igennem Europa vil danskerne kunne nøjes med at veksle til euroer, uanset at Danmark ikke lader sig binde af euroen. Turisterne fra ØMU-landene vil heller ikke få nogen særlige problemer i forhold til i dag. Ligesom mange handlende i det danske sommerland i dag tager imod D-mark, vil de naturligvis tage imod euroer.

Men hvad så med erhvervslivet? Det er vel her de store penge er at spare?

Ingen betydning for erhvervslivet

For erhvervslivet betyder vekslinger endnu mindre end for private. Erhvervslivet kan allerede nu have konti i både kroner og euro, og det koster forholdsmæssigt meget mindre at veksle store beløb.

I Sverige har regeringen haft et udvalg til at kulegrave fordele og ulemper ved et svensk medlemskab af Møntunionen. Udvalget blev ledet af økonomiprofessor Lars Calmfors, og resultatet af undersøgelsen kaldes derfor *Calmfors-rapporten*.

I Calmfors-rapporten konkluderer svenskerne at de udgifter til veksling og kurssikring, landet kan spare ved at gå over til euro, er uden større betydning. Besparelsen ville være på mellem 0,1 og 0,2 % af bruttonationalproduktet (BNP).

Beløbene er så små at den svenske Calmfors-rapport konklusion er klar: Besparelsen ved veksling er "alt for lidt til at blive tillagt nogen afgørende betydning for beslutningen om, hvorvidt vi skal deltage i den monetære union eller ej".

I Danmark har regeringen og flertallet i Folketinget hidtil ikke ønsket at foretage en stor udredning som i Sverige. Det er dog næppe helt forkert at antage at resultatet ville blive nogenlunde det samme i Danmark. Nemlig at de sparede vekselomkostninger ikke skal tillægges større betydning når man skal tage stilling til dansk medlemskab af euroen.

Vekselgebyrerne er også uden betydning for erhvervslivet på grund af sammensætningen af den danske handel. Faktisk er det kun 50 % af den danske handel som foregår med landene i Møntunionen. Det vil sige at kurser og vekslingsforhold med for eksempel norske og svenske kroner, britiske pund, og sidst men ikke mindst dollars, har lige så stor betydning for den danske handel. Hertil kommer at nogle af de mest væsentlige dele af den danske handel er for eksempel import af olie og eksport af kød til USA og Japan. Her foregår afregningen hverken i kroner, D-mark eller til den tid i euroer, men i amerikanske dollars. Bedømt på dette argument, kunne man lige så godt argumentere for at vi i stedet for euroer indfører amerikanske dollars, og melder os ind i møntunion med USA.

ØMU- fortalere mener også at det vil blive lettere at sammenligne priser på tværs af landene. Den øgede såkaldte prisgennemsigtighed vil føre til øget konkurrence og dermed økono-

miske fordele for forbrugere og virksomheder. Det er dog en fordel danskene og danske virksomheder vil få helt uafhængigt af om vi stemmer ja eller nej til ØMU'en.

● **Bruttonationalprodukt**= BNP er værdien af et samfunds årlige produktion af varer og tjenesteydelser.

SPØRSMÅL 3

Hvor stor er indflydelsen ved at sidde med ved bordet?

Et af de mest brugte argumenter i den danske debat, er ønsket om "at sidde med ved bordet". Hvis vi ikke går med i Møntunionen, er det de andre lande som bestemmer over forhold der alligevel øver stor indflydelse hos os, lyder argumentet.

Modargumentet er at det er bedre at have et Europa med større frihed for de enkelte lande, og dermed et mere fleksibelt Europa med plads til alle europæiske lande. Der er fordele og ulemper ved begge muligheder. Og vi må vælge.

I den ene situation - fri af Møntunionen - har vi fuld selvbestemmelse i Danmark - med de begrænsninger international handel og globalisering i erhvervslivet betyder for et lille land. I den anden situation - bundet af Møntunionen - har vi 3 af 87 stemmers medindflydelse i EU's Ministerråd. Det betyder at de andre lande har 84 af 87 stemmers medindflydelse på forhold som vi tidligere selv kunne bestemme.

Psykologisk krigsførelse

Ved fuldt medlemskab af Møntunionen kunne Marianne Jelved "sidde med ved bordet", når de 11 ØMU-lande mødes til formøder forud for ministerrådsmøder i EU-regi. Formøderne kaldes Euro-X-møder.

Disse Euro-X-møder kan intet beslutte, da Euro-X er et uformelt forum som ikke er nævnt i Unionens traktater. Traktaten siger derfor udtrykkeligt at det er Økofin-ministerrådet, hvor alle 15 EU-lande deltager, som beslutter. Marianne Jelved kan blot bede de 11 ministre fra Euro-X mødet gentage argumenterne på det rigtige Økofin-møde, før hun er til sinds at medvirke.

Mest væsentligt i denne diskussion er dog at uanset om vi beskæftiger os med Euro-X eller med Økofin, så er alle disse ministre ifølge Traktaten uden indflydelse. Beslutningerne træffes i Centralbanken, hvor ingen danske politikere er med, uanset fuldt medlemskab.

Det er således sandt at uden fuldt ØMU-medlemskab må Marianne Jelved stå uden for Euro-X møderne. Det har blot ikke afgørende betydning. Hele argumentationen om at sidde med ved bordet eller blive sendt udenfor er nærmere en form for psykologisk krigsførelse mod de EU-lande, der ikke er gået med i ØMU'ens sidste fase. De skal tro de derved går glip af en afgørende indflydelse.

Er værdien af at sidde med ved det bord - der ikke beslutter, men kun kan stille forslag - stor nok til at opveje ulempen ved, at vi danske vælgere mister det sidste ord over det danske samfunds økonomiske indretning?

Mangler åbenhed i Centralbanken

Værdien af at "sidde med ved bordet" bliver også mindre af at Den Europæiske Centralbank på mange områder fungerer mere udemokratisk end de fleste andre centralbanker. I Danmark er Nationalbanken nok uafhængig, men der er faste møder med ministrene. Den samlede økonomiske politik koordineres mellem regeringen og Nationalbanken. Og det kræver kun en almindelig lovændring at pålægge Nationalbanken noget nyt, for eksempel at føre en bestemt politik.

Med Maastricht-traktaten har EU valgt en anden model, helt uden indflydelse for folkevalgte. Først og fremmest fastslår Møntunionens grundlov, Maastricht-traktaten, at dem vi stemmer på ved valgene har direkte forbud mod at blande sig i penge- og valutapolitikken.

Det står i Maastricht-traktatens artikel 107, som i Amsterdam-traktaten hedder artikel 108: "Under udøvelsen af de beføjelser og gennemførelsen af de opgaver og pligter, som de har fået pålagt ved denne traktat og ESCB-statutten, må hverken ECB, de nationale centralbanker eller medlemmerne af disses besluttende organer søge eller modtage instrukser fra fællesskabsinstitutioner eller – organer, fra medlemsstaternes regeringer eller fra nogen anden side".

Centralbanken styres af tre organer: Direktionen, Styrelsesrådet og Det Generelle Råd. I *Direktionen* sidder 6 udpegede bankdirektører, som partipolitisk for tiden er 5 borgerlige og 1 socialdemokrat. *Styrelsesrådet* mødes hver 14. dag og består af direktionen samt centralbankdirektørerne fra de 11 deltagende lande. *Det generelle Råd* mødes 4 gange årligt, og her deltager formanden og næstformanden for direktionen samt alle 15 EU-landes centralbankdirektører.

Hvis Danmark deltog i Møntunionen ville den danske indflydelse bestå af vores nationalbankdirektørs deltagelse ved møderne i Styrelsesrådet. Her tager man beslutning ved simpelt flertal og hvert medlem har én stemme. Det giver en danske indflydelse på højst 1/18 eller 6%, og mindre endnu hvis deltagerkredsen udvides.

Nationalbankdirektør Bodil Nyboe Andersen er ikke folkevalgt, og hun må efter traktaten hverken rette sig efter danske vælgeres eller danske politikeres beslutninger.

Det er noget helt særligt ved Møntunionen i forhold til de nationale systemer. Der er ingen demokratisk kontrol med Centralbanken, og ikke en eneste statsminister har nogen indflydelse.

● *ECB=European Central Bank, Den Europæiske Centralbank, som er ØMU-landenes fælles centralbank*

ESCB= European System of Central Banks, samarbejdet mellem ØMU-landenes centralbanker, som forløber for ECB.

SPØRGSMÅL 4

Får vi lavere rente og økonomiske fordele?

Et andet meget brugt argument for at træde ind i ØMU-land, er argumentet om økonomiske fordele. Ofte hører man at vi vil kunne spare renter fordi renten i Danmark er højere end i ØMU-landene. Med andre ord at vi betaler en overrente for at stå fri af ØMU-land.

Det er både rigtigt og forkert. Det er rigtigt at renten i Danmark er højere end renten i Tyskland, men det er kun når man sammenligner de pålydende rentesatser. For virksomhederne og samfundet er det derimod den reelle rente - *realrenten* - der er af betydning. Realrenten er rentesatsen minus inflationen. Hvis der er inflation - det vil sige at priser og lønninger stiger - bliver det billigere at betale sin gæld tilbage. Udgifterne for eksempel for en husejer er altså reelt mindre.

Skal man sammenligne rentesituationen i Danmark og Tyskland, kan man altså ikke nøjes med at kaste et blik på tallene for renten. Man skal huske at trække inflationen fra for at se på realrenten. Gør man det, får man det modsatte resultat af det umiddelbare billede. Danmark har for tiden lavere realrente end Tyskland.

Uden økonomiske fordele

Den svenske Calmfors-rapport har undersøgt grundigt om der skulle være økonomiske fordele ved et svensk medlemskab af Møntunionen. Undersøgelsen nåede frem til at der ikke er nogen væsentlige økonomiske argumenter overhovedet. Konkurrenceregler, landbrugspolitik, skatte- og socialpolitik "er betydeligt vigtigere... end en fælles valuta", står der direkte.

Calmfors-rapporten refererer til undersøgelser der viser stor overensstemmelse mellem udviklingen i Tyskland, Frankrig, Benelux-landene og Østrig. Imidlertid har udviklingen mellem disse 6 lande og Sverige til gengæld været mere forskellig. Rapporten peger derfor på risikoen for at forskellige uforudsete begivenheder

kan ramme landene meget forskelligt og følgelig betyde lavere beskæftigelse i Sverige.

Som eksempler på sådanne uforudsete hændelser nævnes bortfaldet af den finske østhandel ved murens fald, efterspørgselskrisen i Sverige i 1991/92, genforeningen af Vest- og Østtyskland med efterfølgende stagnation i den vesttyske økonomi og økonomisk chok og nedtur i Østtyskland.

Alt i alt anser altså de svenske eksperter de økonomiske ulemper for Sverige ved at deltage som større end fordelene.

ØMU-frie lande klarer sig fint

At der skulle være noget at vinde ved at gå ind i ØMU-land afkræftes også af en del tilgængeligt materiale. Således er kun et eneste ØMU-land, Luxembourg, med i toppen af verdens rigeste lande. Til gengæld ligger de ØMU-frie lande Norge, Schweiz, Danmark og Island som nr. 3, 4, 5 og 6 på denne liste.

Ifølge Nationalbanken har Danmark også klaret sig væsentligt bedre i den periode hvor ØMU-landene har indrettet deres økonomier efter Møntunionen. Faktisk har væksten i produktionen været dobbelt så stor i Danmark som i ØMU-landene i årene 1993-98.

Schweiz og Norge er for øvrigt eksempler på at selv ganske små valutaområder kan klare sig udmærket økonomisk uden for euro-området.

I MØNTLOVEN AF 23. MAJ 1873 FIK VI DEN FØRSTE UDGAVE AF KRONESEDLER OG DET BLEV FASTSLÅET, AT KRONENS VÆRDI SKULLE VÆRE LIG 0,403 G GULD. DERFOR FIK VI EN NY PENGESEDEL I 1875 MED MERKUR OG NEPTUN, HVOR DER STOD: FEM HUNDREDE KRONER. VEXLES PÅ ANFORDRING MED GULDMØNT. DEN GJALDT TIL 1912.

SPØRGSMÅL 5

Hvad siger EU-bestemmelserne om økonomisk politik?

I de fleste lande afgøres den økonomiske politik af vælgerne ved valg til Folketinget og tilsvarende nationale parlamenter. Sådan er det ikke i Maastricht-traktaten. Her er den økonomiske politik ført væk fra vælgerne og de folkevalgte

og i stedet placeret hos en helt uafhængig forbundsbank.

I Frankfurt sidder en uafhængig bankledelse og styrer renten og pengemængden i ØMU-land ud fra traktatens princip om at undgå prisstigninger. Man skal imidlertid ikke kritisere bankfolkene i Frankfurt for at tage mere hensyn til priserne end til beskæftigelsen. For det fremgår direkte af Maastricht-traktaten at det er deres vigtigste opgave.

Finanspolitiske lettelser kan nu være ulovlige

Alle EU-lande er med Maastricht-traktaten bundet af nogle såkaldte konvergens-kriterier. Ifølge konvergens-kriterierne må et ØMU-land under normale omstændigheder ikke mere operere med et underskud på finansloven. Man må ikke føre en ekspansiv finanspolitik hvor det offentlige sætter arbejde i gang. Ofte vil en sådan ekspansiv finanspolitik medføre en øget inflation eller øget underskud på de offentlige budgetter.

4 konvergenskrav:

- Forbrugerprisstigningerne (inflationen) må højst være 1,5 % over de tre bedste lande.
- Den lange rente (kapitalmarkedsrenten) må højst være 2 % over de tre bedste lande.
- Det samlede offentlige budgetunderskud må højst være 3,0 % af BNP.
- Den samlede offentlige gæld må højst være på 60,0 % af BNP.

Den danske regerings konvergensprogram frem til 2005:

- Overskuddet på de samlede offentlige finanser skal fastholdes på over 2 % af BNP.
- Den offentlige gæld skal nedbringes mærkbart i % af BNP.
- Væksten i det offentlige forbrug skal afdæmpes til 1 % årligt.
- Skattetrykket skal falde.
- Arbejdsløsheden skal bringes ned på omkring 5%.
- Antallet af overførselsmodtagere skal mindskes væsentligt.
- Udlandsgælden skal nedbringes betragteligt.

Det er ikke forbudt at planlægge med overskud på finansloven og dermed lavere aktivitet og beskæftigelse i samfundet. Et ØMU-land har således ret til at skabe øget arbejdsløshed, både i eget land og i nabolandene gennem den afledede effekt, hvor nabolandene sælger færre varer til det land som skærer ned på forbrug og investeringer.

Store bødekrav

Samtidig med at euroen blev sat i gang den 1. januar 1999, trådte også den såkaldte Stabilitets- og Vækstpagt i kraft. Formålet er at give Tyskland tryghed mod risikoen for en euro som ville være slappere end D-marken. Pagten skal sikre at landene ikke fører deres egen beskæftigelsespolitik ved i en overgang at have underskud på finansloven og sætte beskæftigelses-hensynet højere end hensynet til prisstabilitet.

Stabilitetspagten strammer både op på konvergens-kriterierne og straffebestemmelserne. Der må nu højst gå 10 måneder fra konstateringen af at et land har et for stort underskud på de offentlige finanser, til afstraffelsen af landet.

Et land med for stort underskud skal nu med det samme forværre økonomien yderligere ved at indbetale en sum penge til Unionens centralbank. Hvis landet ikke efter 2 år har ændret sin politik og fået underskuddet bragt ned, bliver pengene ikke betalt tilbage til landet. Centralbanken beholder beløbet som bøde.

Et land deltager ikke selv i afstemningen om hvorvidt landet skal idømmes sanktioner og bøder. Afgørelsen træffes ved et såkaldt kvalificeret flertal - det vil sige ca. 71 % af stemmerne - blandt de øvrige ØMU-lande.

Bøde til Nyrup og Lykketoft

I 1993-94 satte den nye regering Nyrup Rasmussen gang i økonomien og beskæftigelsen ved at lempe finanspolitikken. Det vil sige at den danske regering midlertidigt lod flere kroner rulle ud til offentligt og privat forbrug. Dermed fik Danmark et større underskud på det offentlige budget, hvor Maastricht-traktaten krævede det modsatte, nemlig mindre underskud.

LO har i rapporten "Beskæftigelse og fælles mønt" fra september 1999 beregnet straffen til Danmark for politikken i modstrid med Maastricht-traktaten. Hvis ØMU'en dengang havde været gennemført og Danmark havde været medlem, skulle vi formentlig have indbetalt op imod 4,5 milliarder kroner til ØMU-lands centralbank, siger LO-rapporten.

De 4,5 milliarder kr. er ikke bøde, men en deponering som betales tilbage, hvis landet i løbet af kort tid får budgetunderskuddet ned igen. Selv hvis Centralbanken senere havde vurderet at Danmark kunne slippe for en bøde og få de indbetalte penge tilbage, ville vi have mistet 680 millioner kroner i renter, viser LO's beregninger. Hertil kommer at deponeringen på 4,5 milliarder ville forværre statens finanser i en situation, hvor der i forvejen er underskud.

Manglende redskaber

Når Danmark mister pengepolitik, valutapolitik og finanspolitik er det svært for politikerne at styre økonomien. Vore folkevalgte har brug for alle virkemidler for at kunne lave den bedste blanding af økonomisk politik. Det vil sige det mix der giver den højest mulige beskæftigelse uden at sætte inflation og betalingsbalance over styr. Her har folkevalgte samme behov som håndværkere. En maler var ilde tjent med kun at have én malerrulle til sin rådighed når han skal male vinduerne i en anden farve end husværket. Maleren har brug for alle sine redskaber, og det har de folkevalgte også, hvis de skal kunne give vælgerne den økonomiske politik som vi fortjener. Som Møntunionen er i dag, er den en meget mangelfuld værktøjskasse.

Indretningen svarer til at man i en skobutik kun solgte sko i nr. 42, fordi det i gennemsnit er en meget passende skostørrelse. Man kan bare ikke se bort fra at der er nogle der går i større sko og andre der altid går med små sko.

Kvalificeret flertal = 62 af 87 stemmer (nærmest et 2/3-flertal). Stemmerne er fordelt efter landenes størrelse. De store lande har hver 10 stemmer, Danmark har 3 af de i alt 87 stemmer.

SPØRGSMÅL 6

Giver Møntunionen flere eller færre arbejdsløse?

Da Maastricht-traktaten blev forhandlet, var de fleste regeringer i EU borgerlige. Derfor bærer konvergenskriterierne præg af almindelige borgerlige holdninger og i særdeleshed af den tyske angst for inflation. Hvis der er noget tyskerne frygter, så er det en gentagelse af inflationen i 20'erne, hvor man til sidst måtte have en hel spand fuld penge med for at købe et brød. Derfor frygter Tyskland at lande som Italien, Frankrig og Spanien ikke vil følge den tyske stabilitetsorienterede politik. Møntunionens overordnede mål blev derfor at sikre pengenes stabilitet, helt uafhængigt af alle andre hensyn for eksempel til beskæftigelse.

I nogle lønmodtagerkredse og socialistisk indstillede partier blev det foreslået at der også skulle være konvergenskriterier for arbejdsløsheden. Derved ville landene blive forpligtede til at nedbringe ledigheden til et bestemt niveau. Sådanne tanker blev dog afvist af de fleste regeringer.

Under forhandlingerne om Amsterdam-traktaten i 1996 var de fleste regeringer i EU blevet socialdemokratisk ledede. Der blev vedtaget et kapitel om beskæftigelse, så landene nu er lidt mere forpligtede til at koordinere den økonomiske politik. Man ændrede bare ikke Maastricht-traktatens konvergens-kriterier - og Centralbanken er fortsat ikke forpligtet til at tage hensyn til beskæftigelsen. På den baggrund er Amsterdam-traktatens afsnit om beskæftigelse mest nogle uforpligtende - men i øvrigt udmærkede - hensigtserklæringer.

Flere ledige i ØMU-land

Møntunionen fremstilles ofte som et beskæftigelsesprojekt. Lad os derfor sammenligne beskæftigelsen i de lande som gik med i ØMU-land, med beskæftigelsen i Sverige, Storbritannien og Danmark, som alle holdt sig fri af Møntunionen.

De 3 lande som holdt sig fri af Møntunionen, fik alle lavere ledighed, mens de fleste lande som gik med i Møntunionen, fik større arbejdsløshed.

Fra 1993 til 1998 er den samlede ledighed i de 11 ØMU-lande steget fra 9,2 til 10,9 %. I Danmark er ledigheden faldet fra 10,1 til 5,1 %.

Tallene beviser ikke at det er medlemskab i Møntunionen som er den egentlige årsag til den markante forskel. Tallene antyder dog at politiske trusler om større arbejdsløshed, hvis vi ikke siger ja til Møntunionen, er direkte misvisende.

Forbud mod dansk løsning

Det var ved at bryde med Maastricht-traktatens bånd, det lykkedes Nyrop og Lykketoft at kikk-starte den danske økonomi i 1993. De pumpede penge ud i samfundet som førte til højere aktivitet og en stærkt faldende arbejdsløshed. På fem år lykkedes det den nye socialdemokratiske ledede regering at få den officielt registrerede ledighed halveret. Arbejdsløsheden faldt fra 10,1 % i 1993 til 5,1 % i 1998, og arbejdsløsheden er i dag kun halvt så stor som i Tyskland.

Danmark havde dengang et underskud på statsbudgettet på 3,9 % af bruttonationalproduktet. Efter Maastricht-traktaten ville vi derfor være forpligtet til at skære ned på de offentlige udgifter og få underskuddet på finansloven ned under de 3 %.

Hvis vi ikke gik med til dette, ville vi først blive hængt ud og derefter tvunget til at betale straf til EU-kassen. Nyrop og Lykketoft gjorde det stik modsatte af den Maastricht-traktat, Schlüter og Ellemann-Jensens regering netop havde forpligtet Danmark til. Danskerne fik en uventet skattelettelse samtidig med at det offentlige brugte mere gennem en finanslov med øgede udgifter.

SPØRGSMÅL 7

Hvad sker der med folkestyret?

Et dansk ja til medlemskab af ØMU-land er ikke kun et ja til at vi får nye penge at betale med i butikkerne. Konsekvensen er også at danske kroner direkte *forbydes* som betalingsmiddel. Det vil aldrig mere være tilladt at trykke danske pengesedler. Danske ministre kan ikke længere aftale med Nationalbanken hvordan man i fællesskab sikrer en forbedring af økonomien. Danske vælgere kan aldrig mere gå til valg og efter valget få en ny regering til at føre en ny valutapolitik.

Dermed mister vi som danske vælgere muligheden for at styre samfundets økonomi ud fra vore egne interesser. Styringen af penge og renter flytter fra Danmark til de 6 direktører, der udgør ledelsen af EU's Centralbank (af udpræget borgerlig observans). I stedet for selv at kunne bestemme får danske myndigheder kun en rolle som medvirkende til at stille forslag gennem Økofin-rådet til EU-Centralbanken, ECB. Hvor stor bliver den danske indflydelse på de vilkår? Hvad betyder Møntunionen da for indretningen af samfundet, priserne og beskæftigelsen i Danmark? Særlige danske interesser må vige til fordel for flertallet i EU.

Regeringer magtesløse

Hvad vil der nu ske hvis vælgerne i et ØMU-land går til valg til deres parlament - eller vores Folketting - og vælger et flertal som hellere vil have ledigheden ned end prisstigninger under 2%?

Kan vælgerne beslutte det?

Ja, vælgerne kan også i Møntunionen gå til valg til deres nationale parlament og vælge et nyt flertal som vil prioritere beskæftigelsen over hensynet til inflations-bekæmpelsen. Det nye flertal i det nationale parlament kan vælge en ny regering. Kan den nye beskæftigelsesregering så også gennemføre sit program?

På det første regeringsmøde kan de bede økonomiministeren om forslag til hvad man kan

gøre. En række midler er dog ikke længere til hans/hendes rådighed. Regeringen kan ikke aftale noget med Nationalbankens direktør, for direktøren må ikke modtage ordrer fra den danske regering hvis vi først er med i Møntunionen

Regeringen kan heller ikke ændre Kommissionens eller Ministerrådets politik, for den besluttet ved flertalsafgørelser. Regeringen kan heller ikke vente på næste valg til EU-Parlamentet, for heller ikke EU-Parlamentet har noget at sige over den økonomiske politik i EU.

Man kan så vente på at der har været valg i tilstrækkelig mange EU-lande, og at vælgerne i lande med mindst 62 af 87 stemmer har stemt for en ny beskæftigelsespolitik. Men selv om samtlige 15 lande efter 15 nationale valg alle måtte støtte en ny beskæftigelsesorienteret politik, kan den ikke gennemføres - medmindre de 15 lande også bliver enige om at ændre Maastricht/Amsterdam-traktaten. For det er EU-samarbejdets grundlov som dikterer at hensynet til pengenes pris altid skal gå forud for hensynet til menneskenes beskæftigelse.

Kan ikke vælge ny politik

I de nationale demokratier er der som regel uenighed om hvordan man skal gennemføre den bedste økonomiske politik. Borgerligt orienterede vil som regel satse mere på det private initiativ, privat opsparing og tilbageholdenhed med offentlige udgifter. Socialistisk orienterede vil som regel satse mere på det offentlige rolle og være parat til at acceptere større prisstigninger hvis det kan øge beskæftigelsen.

Der er forskellige holdninger til anvendelse af forskellige virkemidler og der er fordele og ulemper ved de forskellige former for økonomisk politik. Ved valgene til Folketinget skal partierne konkurrere om hvem der er bedst til at gøre mest godt for vælgerne.

Hvis disse beslutninger ligger i Frankfurt og Bruxelles, kan vi godt holde valg og vælge nye politikere, men vi kan aldrig mere vælge ny politik.

Det er Møntunionens kerne: Beslutningerne flyttes fra vælgere og valgte til embedsmænd, bankdirektører og ministre. Skulle vi ikke disku-

PLOVMANDEN BLEV INDFØRT I 1910 OG KOM I DIVERSE UDGAVER MED FARVEÆNDRINGER TIL 1963. DA VI FIK EN LOV AF 7. APRIL 1936, DER OPHÆVEDE GULDMØNTFODEN, STOD DER: "NATIONALBANKENS SEDLER INDLØSES MED GULD EFTER GÆLDENDE LOV".

tere det først, før vi begynder at beskære folkestyret?

SPØRGSMÅL 8

Hvor meget suverænitet skal afgives?

Som beskrevet i foregående afsnit afgiver vi reel suverænitet hvis Danmark træder ind i Møntunionen. I den danske Grundlov er der regler for hvordan Danmark kan afgive suverænitet til internationale myndigheder.

I dag udstedes danske penge af Nationalbanken. I Grundloven står der i paragraf 26 at kongen har eneret til at slå mønt. Kongen er Grundlovens ord for regering fordi Danmark er et monarki. Da eneretten til at slå mønt står i selve Grundloven, har det været diskuteret, om man så må ændre Grundloven for at få Danmark med i Møntunionen.

Hertil har Justitsministeriets eksperter svaret at der i Grundloven står mønt, og ikke sedler. Derfor er det helt i overensstemmelse med Grundloven at flytte regeringens eneret til pengeudstedelse, siger de. Det er både til at grine og græde over at højt uddannede jurister, frivilligt eller ufrivilligt, giver sig af med den slags juridiske grinagtigheder. Det er mere politik end jura når regeringens jurister udarbejder juridiske udtalelser. Almindelig fornuft kan godt gennemskue at det er afgivelse af suverænitet at overlade den danske stats seddelpresse til Unionens bank i Frankfurt.

Danmark har hidtil deltaget i europæisk valutasamarbejde, men uden at afgive suverænitet. Fra 1972 til 1979 deltog Danmark i det såkaldte *slangesamarbejde*. Og fra 1979 var det *EMS-samarbejdet* (Europæisk Monetært Samarbejde). Danmark havde her påtaget sig en række forpligtelser til at holde kronen inden for et bestemt bånd i forhold til de øvrige EU-valutaer.

Man kan diskutere om sådanne begræns-

ninger i danske myndigheders handlefrihed ikke er så store indgreb at de burde besluttes demokratisk. Det afgørende er dog at vi til enhver tid kan gå til folketingsvalg og vælge et nyt flertal som kan opsige forpligtelsen og give Folketinget og regeringen fuld handlefrihed igen.

Går vi derimod med i Møntunionen kan vi aldrig mere gå til valg og få genskabt den handlefrihed som efter Grundloven tilkommer danske vælgere. Denne handlefrihed kan vi så kun få ved at træde helt ud af EU. Derfor kræver en så vigtig afgørelse som dansk deltagelse i Møntunionen efter JuniBevægelsens opfattelse en ændring af Grundloven.

SPØRGSMÅL 9

Får vi fælles social- og arbejdsmarkedspolitik?

EU's Økonomiske og Monetære Union mangler de styringsredskaber, et land normalt har. Når man hverken kan justere på renten, valutakursen eller på de offentlige budgetter, bliver der ingen fleksibilitet tilbage. Det bliver svært at imødegå økonomiske tilbageslag. Kun på et eneste punkt vil der stadig være fleksibilitet, nemlig på arbejdskraften.

Hvis for eksempel et område af Møntunionen rammes af krise og høj arbejdsløshed, kan man i stedet flytte arbejdskraften derhen, hvor arbejdet er. Det kaldes at styrke mobiliteten. Den kan styrkes med både gulerod og stok, for eksempel med økonomisk belønning eller med straf i form af mistede dagpenge, hvis man ikke rejser langt for at arbejde.

En anden måde at skabe beskæftigelse i et kriseramte område er at nedsætte betalingen af arbejdskraften. Med andre ord: Mindre i løn.

Uanset hvilke af modellerne eller en kombination af disse, man vælger, vil al tilpasning til økonomiske kriser skulle bæres af lønmodta-

gerne. Der er ikke andre muligheder. Det er økonomerne enige om. Derfor er der allerede nu stærke bestræbelser i gang for at skabe en fælles social- og arbejdsmarkedspolitik. Dansk LO er naiv, hvis man tror at Møntunionen kan fungere uden at dens myndigheder også med tiden kommer til at styre lønmodtagernes løn- og overenskomstforhold stramt.

Fælles EU-socialpolitik

Kritikken af manglende styringsredskaber kommer også fra Møntunionens varmeste fortalere. De sidstnævntes løsning er at man skal gå et skridt videre i den økonomiske og politiske integration. De arbejder for at myndighederne i Bruxelles skal få mulighed for at træffe bindende flertalsbeslutninger over den økonomiske politik og over arbejdsmarkedspolitikken socialpolitikken og skattepolitikken i medlemslandene.

Den nye formand for EU-Kommissionen italieneren Romano Prodi vil bruge færre penge på sociale ordninger og i stedet have lønmodtagerne til at tegne private forsikringer og indgå i særlige ordninger på basis af lovgivning.

Udgifterne til løn og sociale betalinger skal sættes ned, så EU-landene bedre bliver i stand til at konkurrere med landene i Asien som har meget lavere lønninger end os.

EU-Parlamentet ønsker en fælles europæisk socialpolitik hvor sociale sikringsydelser fastlægges i fællesskab. Det lyder godt, men der er store forskelle i de sociale ydelser. Særligt de lavest lønnede får i Danmark langt større lønninger end i de andre EU-lande, og langt større understøttelse ved sygdom, ulykke og ledighed. Derfor er det ikke så enkelt at harmonisere de sociale ydelser, uden det kommer til at gøre ondt i mange danske hjem med de lave indtægter.

Er vi parate til at harmonisere de sociale ydelser, som mange i EU mener vi bør i ØMU'en?

Stærke og svage fagbevægelser

Danmark har det særlige forhold at vi har tradition for et selvforvaltende arbejdsmarked.

Arbejdstagere og arbejdsgivere aftaler de indbyrdes vilkår, og lovgivningsmagten blander sig så lidt som muligt. Systemet er muligt fordi 76 % af de danske lønmodtagere er organiseret i en enhedsfagbevægelse.

I et land som Frankrig er under 10 % af lønmodtagerne i fagforening, og de er tilmed delt op på forskellige forbund som er dannet efter medlemmernes politiske og religiøse opfattelse.

I de fleste andre EU-lande er det derfor naturligt at lovgivningsmagten bestemmer meget mere end i Danmark.

Vil det så betyde at vi også kommer til at acceptere fælles EU-lovgivning i stedet for frivilligt indgåede overenskomster?

Hvis der er konflikt mellem en bestemmelse i en dansk lov eller overenskomst og en EU-bestemmelse, skal den danske lov eller overenskomst lægges til side fordi EU-bestemmelser altid går forud for nationale bestemmelser.

En økonomisk union skaber drivkraft for en fælles arbejdsmarkedspolitik og et fælles overenskomstsysteem. Er vi parate til det?

Socialpolitik= i Danmark handler det for eksempel om pensioner, sygehjælp og kontanthjælp. I EU omfatter begrebet også dele af det, vi forstår ved arbejdsmarkedspolitik.

Arbejdsmarkedspolitik= alt om styring af arbejdsmarkedet, blandt andet overenskomsternes løn og arbejdsvilkår, aktivering af arbejdsløse med mere.

Ender det med en fælles skattepolitik?

I Danmark finansierer vi de sociale udgifter gennem skatter. I de fleste andre EU-lande finansieres de sociale udgifter gennem arbejdsmarkedsordninger og private forsikringer. Det betyder at det offentlige udgifter er meget større i Danmark end i andre EU-lande. Skatterne er også væsentligt højere. Til gengæld har vi lavere forsikringsudgifter, og arbejdsmarkedsafgifter medregnes i indkomsts-katten. De fleste danskere er dog glade for at skatten betaler folkepensionen, efterlønnen, barseldagpengene, Statens Uddannelsesstøtte og alle de andre velfærds-ordninger, som vi får gennem skatterne.

I et EU uden indre grænser med fælles pengevæsen må vi regne med at den særlige danske ordning vil blive ændret, så vi også kommer til at finansiere en større del af de sociale udgifter gennem forsikringer. Vi har allerede set de første spæde forsøg på at tilpasse de danske forhold til den foretrukne EU-model, som især Romano Prodi stærkt har gjort sig til talsmand for.

I 1999 ændrede Nyrup-regeringen den danske efterløn, så en større del af udgifterne finansieres gennem individuelle bidrag. På denne måde sparer staten 5 milliarder kroner om året - på bekostning af nuværende og kommende efterløns-modtagere.

Mere lighed i Danmark

Kommissionen ønsker flest mulige spørgsmål afgjort på markedet, som i USA, der er det store forbillede for den nye formand for EU-Kommissionen, Romano Prodi.

Man skal lægge mærke til at der sker en større omfordeling i Danmark til fordel for de dårligst stillede end i andre EU-lande. Danmark har også færrest fattige i EU, og de fattige er hos os bedre stillet end i andre lande. Den fattigste femtedel af danskerne tjener trods alt 12

% af den samlede indkomst. I det øvrige EU tjener den fattigste femtedel af befolkningen i gennemsnit kun halvt så meget, nemlig 6 % af indkomsten. De rigeste 20 % af danskerne tjener 33 % af indkomsten, mens de tjener 41 % i det øvrige EU.

Omvendt Robin Hood

I en fuldt udbygget Økonomisk Monetær Union vil der blive mindre plads til en selvstændig dansk fordelingspolitik. For en faglært arbejder med sikker beskæftigelse bliver der ikke den store forskel. Han vil spare i skat, og kan bruge de sparede skatter til at tegne private forsikringer og derefter få det samme som pensionist eller ved ledighed.

Forskellene mærkes især for dem der har det bedst. Den rigeste tiendedel af borgerne vil spare meget mere i skat end de skal betale i forsikringsbidrag og private opsparinger. Den dårligst stillede tredjedel af befolkningen bliver derimod taberne.

De får ikke råd til at tegne de samme forsikringer. De vil fremover få forholdsmæssigt mindre udbetalt i folkepension, efterløn og bistandshjælp. Deres børn vil få forholdsmæssigt mindre i uddannelsesstøtte. Enlige mødre vil få sværere ved at få bistandshjælpen til at slå til. Man kan også sige at Den Økonomiske og Monetære Union har social slagside.

Møntunionen er ikke politisk neutral. Den vender den tunge ende nedad. Møntunionen tager fra den fattigste tredjedel af befolkningen og giver til den øverste tiendedel. Man kunne med rette kalde ØMU'en for en omvendt Robin Hood. Man tager fra dem der arbejder i skovene og giver til adelen og kongen.

SPØRGSMÅL 11

Får vi Europas Forenede Stater?

Det største problem i Møntunionen er at den ikke tillader hensyn til forskellige omstændigheder. Landene skal reagere ensartet selv om de har forskellige behov. Og der er ikke skabt effektive fælles virkemidler som kan erstatte den indsats for økonomisk balance og fuld beskæftigelse, som hidtil er blevet varetaget af de nationale regeringer og nationalbanker.

Maastricht/Amsterdam-traktatens ØMU er udformet sådan at ansvaret for den økonomiske politik er placeret i en uafhængig centralbank og overladt til eksperter som aldrig er på valg. De folkevalgte organer har fraskrevet sig magt til for eksempel at få flere i beskæftigelse.

Det er næppe en langtidsholdbar og levedygtig struktur. Den nuværende Møntunion vil formentlig enten bryde sammen - eller blive udbygget til en politisk union med en fælles regering og et fælles parlament til at styre økonomien. Historien kender ikke et eksempel på en større møntunion som har kunnet overleve uden at blive til en politisk union med en dominerende stat.

Om man så ønsker disse fælles virkemidler som kompetencer i et udbygget EU, er en anden sag. Effektive styringsredskaber i Bruxelles vil nemlig yderligere begrænse landenes selvstændighed, og det er netop et af stridspunkterne i og mellem landene, også i den danske EU-debat.

Løfter om mindre Union

Før afstemningen om Amsterdam-traktaten sagde både Nyrup Rasmussen og Anders Fogh Rasmussen at vi ville få mindre union hvis vi blot stemte ja til Amsterdam-traktaten. Så ville EU blive udvidet med en række nye lande og vi kunne undgå Europas Forenede Stater.

Alligevel forhandler man allerede nu om at udbygge Amsterdam-traktaten med en ny unionstraktat. Man vil give de store lande lidt mere

FØRST MED "PORTRÆT- OG LANDSKABSSERIEN" MED REVENTLOW OG ROSKILDE DOMKIRKE 1964-74 FORSVINDER REKLAMEN MED GULD OG I STEDET STÅR DER BARE: "UDSTEDT I HENHOLD TIL LOV AF 1. APRIL 1936".

MALERI- OG DYRESERIEN KOM I 1974 OG AFLØSTES I 1997 AF "PORTRÆT OG ROMANTISKE STENARBEJDER FRA DANSKE KIRKER".

FORFÆLSKNINGER HAR VÆRET ET PROBLEM ALLE DAGE. EFTER DEN ANDEN VERDENSKRIG FIK VI EN PENGEOMBYTNING OG PENGESEDLERNE SKIFTEDE FARVE, MEN BEHOLDT MOTIVERNE. DEN FØRSTE SIKKERHEDSTRÅD BLEV LAGT IND I PORTRÆT- OG LANDSKABSSERIEN UDELUKKENDE PÅ GRUND AF DEN TEKNISKE UDVIKLING OG DERMED LETTERE SPIL FOR EFTERLIGNINGER. DERFOR HAR VI HAFT HYPPIGE UDSKIFTNINGER AF PENGESEDLER. NYE PENGESEDLER KAN IKKE EFTERLIGNES AF ANDRE END DANMARKS NATIONALBANK. PENGESEDLER SKAL FUNGERE SOM ET PRAKTISK OG TROVÆRDIGT BETALINGSMIDDEL, DER HAR HØJT KUNSTNERISK OG ÆSTETISK NIVEAU.

magt og gøre Kommissionen til en stærkere regering. Man vil etablere fælles politi og militær. Hovedindholdet i den næste traktat bliver dog et angreb på vetoretten i form af mange *flere flertalsbeslutninger*, hvor de enkelte lande kan stemmes ned af embedsmænd og ministre bag lukkede døre i Bruxelles.

Magt, som tidligere lå hos vælgere og folkevalgte, bliver flyttet til markeds kræfter og bureaukrater, som ikke er på valg og ikke kan skiftes ud på næste valgdag.

EU som en slags USA

Det er ikke kun unionsmodstandere i Skandinavien som kritiserer EU-traktaterne for mangel på demokrati. Det store flertal i EU-Parlamentet anser også den nuværende traktat med Den Økonomiske og Monetære Union for at være stærkt udemokratisk. Deres løsning er dog ikke at give magten tilbage til de nationale parlamenter. Flertallets løsning er derimod at opbygge et fælles europæisk styre i Bruxelles og Strasbourg.

Det store flertal i EU-Parlamentet ønsker Parlamentet gjort til et *rigtigt parlament*. Et parlament som kan lovgive i alle økonomiske og politiske spørgsmål - på samme måde som det tidligere har fundet sted i Folketinget og de øvrige nationale parlamenter. Parlamentet ønsker også at kontrollere Den Europæiske Centralbank.

Parlamentet ser sig selv som den øverste folkevalgte forsamling der med tiden skal udpege en fælles europæisk regering af sin midte. De fælles overnationale EU-partier skal konkurrere om stemmeme, og den liste der får flest stemmer eller kan skabe et flertal, skal have den europæiske statsministerpost og danne regering.

Sådan tænker EU's befolkninger bare ikke. Kun meget få tror at man kan opbygge EU som et "europæisk demokrati", viser den meget lave valgdeltagelse ved valgene til EU-Parlamentet - helt ned til 25-30%.

Hvis endelig EU-Parlamentet skulle blive den afgørende EU-instans, ville Danmarks indflydelse være 16 mandater ud af 626. Det er mindre indflydelse end de 3 ud af 87 stemmer, vi i dag har i Ministerrådet. Dertil kommer, at

den afgørende økonomiske politik fortsat ville ligge uden for EU-Parlamentet, da den fastlægges suverænt af Centralbanken.

Et europæisk folk?

Findes der et europæisk folk som vil hjælpe hinanden på samme måde som den danske befolkning hjælper hinanden med at betale høje skatter til fordel for en fælles velfærdsstat?

I USA har man et fælles sprog, fælles kultur og fælles medier hvor man kan føre fælles debatter. I Europa har vi ikke fælles sprog, kultur og medier. Hvordan skulle vi kunne skabe et levende demokrati i Strasbourg? Hvordan skulle vi på demokratisk vis kunne styre en Økonomisk og Monetær Union?

Styringen af økonomien er måske det aller vigtigste emne at diskutere før en folkeafstemning om dansk medlemskab i ØMU-land. Medlemskabet er nemlig ikke blot et økonomisk spørgsmål, men i langt højere grad en politisk afgørelse om det danske samfunds indretning.

Skal Danmark være et amt i en ny stat, eller et selvstændigt land?

De fleste stater har eget pengevesen, politi og militær. Stater bygger på et fælles statsborgerskab og fælles demokratiske organer til at styre landet. I forlængelse af Møntunionen er planen netop at give EU et fælles militær, politi, statsborgerskab og pengevesen - de magtmidler der hører til nationen.

Derfor kan vi ikke nøjes med at diskutere de praktiske fordele ved at slippe for nogle vekselgebyrer når vi skal på sommerferie. Vi må diskutere om vi ønsker en politisk union, og hvis vi ønsker det, hvordan den kan styres demokratisk.

At sige ja til Møntunionen uden demokratisk styring burde ikke være et muligt standpunkt i Grundtvigs fædreland. Ikke desto mindre er det det standpunkt som flertallet i Folketinget og regeringen beder os stemme ja til med simple argumenter om fordele ved en fælles valuta.

Men praktiske fordele ved en fælles valuta er ikke et kvalificeret argument for at forbyde de nationale valutaer og dermed muligheden

for selvstændig økonomisk politik. Man kan også få en fælles valuta uden at forbyde danske kroner, nemlig som en såkaldt "parallelvaluta". Forbliver Danmark fri af ØMU'en vil vi kunne benytte euro'en, hvor det giver praktiske fordele, uden at vi behøver at afgive suveræniteten over vores økonomi.

- **Veto-ret** = at man ved at stemme imod kan blokere for at et forslag bliver vedtaget. Hvis der til et forslag kræves enstemmig vedtagelse, har hver enkelt land således vetoet. I EU findes også en anden form for vetoet, nemlig "Luxembourg-forligets vetoet" som er en aftale fra 1966 om at et land kan blokere en vedtagelse under henvisning til landets "vitaler interesser". Denne vetoet er dog ikke blevet anvendt siden 1988, og mange anser den reelt for afskaffet.

SPØRGSMÅL **12**

Kan vi hindre valutaspækulation?

Som ØMU-frit land er vi i større risiko for valutaspækulation, er der nogle som påstår. Men valutaspækulation retter sig imod lande der har en dårlig konkurrenceevne, fordi deres valuta er overvurderet så valutakursen er urealistisk høj. Et typisk eksempel kan være et land der i en periode har haft en forholdsvis høj inflation, men som har holdt en uændret valutakurs.

Valutaspækulation kan derfor sagtens rettes mod lande der har faste valutakurser. Der er også i EU's historie flere eksempler på at faste valutakurssystemer er brudt sammen. Netop fordi kurserne var i modstrid med den økonomi der lå bag. En mere fleksibel valutakurs kan derfor modvirke valutaspækulation.

Vi inviterer selv

Ved at stå fri af Møntunionen kan vi kun kom-

me til at invitere kapitalejere til at spekulere i den danske kroners svingninger, hvis vi fører en usikker eller uholdbar økonomisk politik. I så fald kan udenlandske kreditorer vælge hurtigt at foretage salg af tilgodehavender i danske kroner (obligationer, forretningsgæld), som Nationalbanken og staten ikke har midler til at opkøbe, og så falder kursen på kroner.

I debatten byttes tit om på årsag og virkning: Valutaspækulation er ikke årsagen til økonomiske problemer. Valutaspækulation er virkningen af økonomiske problemer - et termometer på vores økonomiske politik. Ingen vil vel hævde, at man kan kurere en sygdom ved at smide termometeret væk (ved så at sige at gemme den danske økonomi i euroen).

Det, der giver spekulanter gode chancer for profit, er en uoverensstemmelse mellem valutakurs og økonomisk politik, som skaber lurende frygt for stigende inflation og devaluering. Devaluering er et uegnet middel til tilpasninger. Det er kun hensigtsmæssigt som en undtagelse i en krisesituation, der kan standses og vendes i ét hurtigt, begrænset hug - som den svenske og den finske devaluering først i 90'erne. Når Danmark har en god økonomi og ikke har store og voksende sociale spændinger, vil kapitalejere ikke spekulere imod kronen ved store krone-salg, for det taber de penge på.

Den gyldne mellemvej

Den fælles pengepolitik i Centralbanken i Frankfurt kan ikke være lige optimal for alle delta-gende lande. Bankens beslutninger vil i praksis blive taget, så de i højere grad gavner det økonomisk magtfulde Tyskland og de andre kerne-lande med fælles konjunkturudvikling. Bankens beslutninger vil ikke indrette sig efter fattigere regioner eller Danmark og andre områder i EU, som kunne have andre interesser og historisk har haft et andet konjunkturforløb.

Ved at stå fri af Møntunionen kan vi føre fælles politik med Tyskland så længe vi har interesse i det, men ændre den økonomiske politik når vi har interesse i det.

Det er højst usikkert om ØMU-landene på sigt vil opnå den stabilitet som tilsigtes. Forud

for euroens start blev der i flere EU-lande udført "kreativ bogføring". Det vil sige for at opfylde ØMUens konvergenskrav på papiret "fjernede" man offentlige underskud ved at give de pågældende foretagender en halvprivat status. Disse offentlige underskud talte således ikke med. Den slags krumspring kan også blive nødvendigt i fremtiden. Så det er langt fra sikkert at euro'en bliver en lige så stabil valuta som den D-mark, den fortrænger.

Risikerer vi så at flertallet i Centralbanken i praksis vil blive presset til at føre en slappere økonomisk politik, end den vi selv ønsker? I så fald kunne resultatet blive at den danske krone uden for euroen bliver en stærk valuta ligesom den schweiziske. Med de fordele - og ulemper - som det ville føre med sig.

En brandforsikring

En svag valuta er god for eksporten, men medfører også højere priser og derefter pres på lønningerne. En stærk valuta er god for importen som bliver billigere og dermed kan lette presset på priser og lønninger, men dårlig for eksporten og betalingsbalancen.

Hvad et land har mest brug for er ikke en evig sandhed, men noget meget konkret som med sikkerhed skifter over tiden. Det gør Maastricht-traktatens kriterier derimod ikke.

Derfor er spørgsmålet om dansk medlemskab af euroen ikke et spørgsmål om valutaspekulation, men et demokratisk spørgsmål, nemlig om vi vil fastholde muligheden for at vælge mellem forskellige målsætninger i den økonomiske politik og derfor også forskellige virkemidler.

Opretholdelsen af en selvstændig valuta svarer billedligt talt til at fastholde sin brandforsikring. Det er ikke gratis at have en sådan forsikring. Det koster en årlig præmie. Alligevel vil ingen ansvarlig husejer drømme om at opsiges den. Hvis uheldet er ude - og der går ild i ØMU'en på grund af økonomiske kriser eller chok - er det ikke rart at have opsagt sin brandforsikring i utide! Og her i friheden fra Møntunionen behøver forsikringen ikke engang at koste noget.

SPØRGSMÅL

13

Kan Østeuropa komme med i Møntunionen?

Da danskerne i 1998 gik til folkeafstemning om Amsterdam-traktaten, var det under klare løfter om at et dansk ja ville betyde en udvidelse af EU. Det er dog højst tvivlsomt hvor hurtigt en udvidelse af EU kan blive til virkelighed. Ikke mindst fordi kravene til nye medlemslande er blevet strenge på grund af Den Økonomiske og Monetære Union i EU.

Maastricht-traktatens krav skal også efterlevs af de fattige lande i Øst- og Centraleuropa som har søgt om medlemskab i EU. De kan kun blive medlemmer af Unionen hvis de overholder alle Unionens regler, inklusive både konvergens- og stabilitetskriterierne.

De øst- og centraleuropæiske lande skal indrette deres økonomi efter at de med tiden skal afskaffe deres nationale valuta og gå over til euro og cents. De er fattige lande der har brug for store investeringer, for eksempel i moderne infrastruktur. Her er Maastricht-traktatens kriterier en helt unødvendig bremseklo, sådan som det også fremhæves af de danske økonomiske vismænd i deres rapport fra maj 1999.

Vismændene skriver direkte at Møntunionen er et problem for østeuropæerne:

"Det er næppe fornuftigt på et meget tidligt tidspunkt at lægge sådanne snævre rammer for den økonomiske politik for lande, der endnu ikke har fuldført alle strukturtilpasninger i forbindelse med overgangen til markedsøkonomi. De central- og østeuropæiske lande har en væsentlig anden erhvervsstruktur end Vesteuropa, og dermed vil stød til økonomierne påvirke de to landegrupper forskelligt. Under disse omskændigheder kan det være fordelagtigt, at valutakurserne kan tilpasse sig".

Litteratur:

Jens-Peter Bonde: *ØMU - hvad betyder den for mig?*
Forlaget Vindrose 1999.

Frank Dahlgaard (red), Mette Koefoed Bjørnsen,
Henning Gottlieb, Jesper Jespersen, Lise Lyck og
Gunnar Thorlund Jepsen: *Euro eller krone?*
Allingaabro. 1999.

Søren Kjeldsen-Kragh: *ØMU - Løsning eller problem.*
Forlaget Notat. 1996.

Poul Thøls Madsen og Henrik Plaschke:
Den forbudte debat om ØMU'en.
Rådet for Europæisk Politik. 2/1998.

Henrik Overgaard Nielsen, redaktør:
Den fælles mønt - et rigtigt eksperiment?
Allingaabro. 1998.

Christen Sørensen: *Danmark - delstat i Europa?*
Århus. 1992.

Mere information og links blandt andet på
økonomiministeriets hjemmeside www.oem.dk,
og på www.junibevægelsen.dk

13 spørgsmål og svar om Møntunionen

udgivet af JuniBevægelsen og EDD-gruppen
i EU-Parlamentet

Skindergade 29, 1., 1159 København K
tlf. 33 93 00 46, fax 33 93 30 67
www.junibevægelsen.dk
email: jb@junibevægelsen.dk

Grafisk design: Elen Agger, tlf: 32 54 47 49
Tryk: Eks-skolens Trykkeri Aps
Oplag: 50.000

Jeg vil gerne

- Have flere eksemplarer af denne pjeces: ____ stk.
- Have mere information om ØMU og euro
- Være medlem af JuniBevægelsen (200 kr. årligt.
Pensionister, arbejdsløse og studerende halv pris)
- Vide mere om de unges aktiviteter i JuniBevægelsen
- Have den EU-kritiske ugeavis Det Ny Notat
gratis på prøve i 5 uger

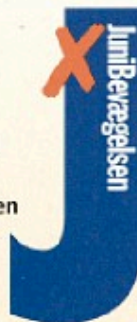
Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____ By: _____

Tlf.: _____

Mottager
betaler
porto

JuniBevægelsen

Skindergade 29,1.
+++ 1914 +++
1045 København K

Hvad tror du om Møntunionen?

LÆS PJECEN OG DU ER GODT KLÆDT PÅ TIL DEBAT OM MØNTUNIONEN. DU KAN STARTE MED AT SVARE PÅ PÅSTANDENE NEDENFOR. I PJECEN KAN DU LÆSE JUNIBEVÆGELSENS SVAR PÅ SPØRGS- MÅLENE. DU KAN SLUTTE MED AT SVARE EN GANG TIL, OG SAMMENLIGNE MED DIT FØRSTE SVAR.

	SÆT KRYDS		
	JA	NEJ	VED IKKE
1 De sparede vekselgebyrer betyder meget for den danske økonomi?			
2 Danmark vil få afgørende indflydelse i Møntunionen			
3 Vi får lavere rente ved at gå ind i Møntunionen			
4 Det vil stadig være muligt at føre en selvstændig økonomisk politik			
5 Der vil blive færre arbejdsløse hvis vi tilslutter os Møntunionen			
6 De afgørende beslutninger vil stadig blive truffet i det danske Folketing			
7 Der er ingen afgivelse af suverænitet selv om Danmark går ind i Møntunionen			
8 Vores socialpolitik bestemmer vi fortsat selv, og arbejdsmarkeds- og overenskomstforhold har ikke noget med Møntunionen at gøre			
9 En Møntunion kræver ikke i sig selv en harmonisering af skatterne			
10 Med Møntunionen får vi ikke mere Union, og er ikke på vej mod Europas Forenede Stater			
11 Møntunionen giver os tryghed mod valuta-spekulation			
12 Det vil blive lettere for ansøgerlandene at komme med, når EU også har en Møntunion			

SE OGSÅ HJEMMESIDEN www.junibevaegelsen.dk. HER KAN DU FINDE MEGET MERE OM MØNTUNIONEN OG ANDRE

EMNER. RING TIL JUNIBEVÆGELSENS EFTER EN FOREDRAGSHOLDER ELLER DEBATDELTAGER PÅ

33 93 00 46.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk